

Theologiae Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.
Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Concl. VIII. Consequens, quod evidenter deducitur, vel ex utraque de fide,
vel ex una de fide & altera evidente, non est ut sic de fide.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73708)

CONCLUSIO VIII.

Consequens, quod evidenter deducitur, vel ex utraque de fide, vel ex una de fide, & altera evidente, non est ut sic de fide.

157.
Consequens
Theologicum
cum non est
de fide.

Exemplum posterioris partis sit consequens huius Syllogismi: *Omnis homo est risibilis; Christus est homo, ergo Christus est risibilis.* Loquimur autem de risibilitate, non radicali, quia illa est eadem cum humanitate, sed de formali, quæ est formaliter ab ea distincta. Et dico imprimis, hanc propositionem *Christus est risibilis*, prout deductam ex dictis præmissis non esse fidei, sed Conclusionem Theologicam. Constat ex Conclusi. præcedenti, & amplius constabit ex probatione prioris partis huius Conclusionis. Deinde, citâ absolute loquendo, dicta propositio non est de fide, tamen virtualiter sit revelata in hac propositione: *Christus est homo.* Probatur: quia non assentimur ei propter revelationem Dei, neque per consequens propter veritatem Dei. Etenim objectum illius Conclusionis est idem cum objecto præmissarum; jam autem objectum unius præmissarum non est auctoritas divina, siquidem illa propositio, *omnis homo est risibilis*, non creditur propter auctoritatem Dei, sed lumine naturali est nota. Porro Conclusio sequitur debiliorem partem suæ causæ; ac proinde non sufficit ad assensum fidei, quod aliquod motivum sit veracitas divina, sed ipsa sola debet esse motivum formale.

158.
Sed propter
antecedens
& consequentiam

Etenim verò major prædicti syllogismi: *Omnis homo est risibilis*, in qua per Minorem, *Christus est homo*, cognoscimus includi Conclusionem, *Christus est risibilis*, non est revelata, adeoque nec Conclusio est revelata, sed solum per difficultatem deducitur ex illa Minori revelata. Nec bene dixeris: omnia, quæ amantur propter Deum sive immediate, sive mediate, amantur ex charitate; ergo similiter in casu præsentis omnia sive mediate, sive immediate revelata creduntur fide divinâ. Nam ratio disparitatis est; quod in iis objectis mediatis, quæ propter Deum amamus, totum & unicum motivum ultimum sit sola bonitas Dei, propter quam volumus omnia media. At verò conclusio Theologica, qualis est ista: *Christus est risibilis*, non resolvitur ultimum in solam Dei auctoritatem, quæ sola non sufficeret sine alio principio, quod non creditur propter Dei testimonium, ut statim dictum fuit. Ita solvit hoc argumentum Lugo disp. 1. num. 262.

Non ita
motivum
fidei.
Lugo.

159.
Verum est
quicquid
sequitur ex
revelatione.

Instat aliquis: ad infinitam veritatem Dei spectat, ut sint vera, quæ sunt connexa cum iis, quæ Deus testificatur, & ad fidem spectat, quicquid sequitur per se revelationem: sed risibilitas Christi, etiam formalis, est connexa cum humanitate Christi, quæ est revelata, & se-

quitur per se revelationem; ergo necessarium est vera veritate fidei. Major probatur, quia si aliquid in iis falsum esset, falsitatis etiam, & mendacii convinceretur Deus, cum non posset veritas rei testificatur subsistere cum falsitate consequentis: ergo auctoritas divina est motivum sufficiens ad hæc omnia credenda. Respondet Card. sup. num. 263, ad veritatem Dei spectare, ut ea objecta mediata non sint falsa ex eo capite, quatenus pendent ab illa; non tamen ex illa alia parte, quâ dependent ab alio principio: ex eo enim, quod essent falsa ex illo alio principio, nihil sequeretur contra veritatem Dei. Ex suppositione tamen, quod illud aliud principium sit verum, pertinet ad veritatem Dei, quod non sint falsa. Quia verò illa suppositio, & eius veritas non pendent à veritate Dei, hinc est, quod non pendent ad quæ veritas conclusionis à veritate Dei. Quoniam tamen de facto supponitur, illud aliud principium esse verum, hinc de facto argueretur Deus mendax, si conclusio sit falsa; hoc verò non argueretur ex sola falsitate conclusionis, sed etiam ex veritate alterius principii: unde de primo ad ultimum nec veritas conclusionis pendet à sola veritate Dei, nec est necessaria propter solam veritatem Dei, sed propter illam & propter illud aliud principium, quod supponitur verum: quare nunquam refunditur totaliter veritas Conclusionis in solam veritatem Dei, & eius testimonium, ut in motivum sufficiens, prout refundi deberet, ut crederetur ex fide. Huc usque eminent.

Et num. 264. negat, omne illud esse de fide, quod per se sequitur revelationem; nam si intelligas revelationem formalem, hanc sequitur in hærentia in subiecto, quæ tamen non est fidei: si autem per revelationem intelligas objectum revelationis, passionem consequentem rem revelatam non pertinent ad eandem fidem. Ratio à priori ex dictis est, quia non potest credi de fide, nisi id, quod creditur propter solam connexionem cum auctoritate Dei testantis: passionem autem rei revelatæ eo ipso, quod credantur propter connexionem per se, quod re revelata, jam non creduntur propter solam connexionem cum auctoritate Dei testantis, sed etiam propter connexionem cum re revelata, sistendo partialiter in hac connexionem, quare non possunt credi ex fide. Sic ille. Sed enim, interrogat quispiam, quid est homo sine risibili? Nonne chymæra? Ergo qui negat risibile de Christo, negat verum hominem, & ideo haberetur ut hæreticus; ergo pertinet ad fidem illud affirmare. Respondetur: homo sine risibili radicali est chymæra; secus sine risibili, seu risibilitate formali. Quid ergo tunc est? Resp. animal rationale, quod qui negat esse risibile, nihil negat, quod est à Deo revelatum, sed quod opponitur lumine naturali, & ideo, tamen præsumeretur hæreticus, qui dicitur negare Christum esse risibilem, quia non creditur negare principium evidens naturale, quod scilicet

scilicet omnis homo sit risibilis, sed principium obiectum revelatum, quod Deus sit homo; e- quidem à parte rei, & coram Deo non esset, si solum negaret, omnem hominem esse risibilem; quia id nullipiam revelatum est: per hoc, ut ali- qui volunt, neque in foro externo punien- das foret ut hæreticus, si esset homo rudis, qui facile errare potest in principio evidenti Philo- sophico.

Quid ergo, dicit aliquis, si utraque præmis- sa foret fidei, nunquid etiam conclusio? v.g. in hoc syllogismo: Omnes Apostoli acceperunt spiritum Sanctum; S. Mathæus fuit Apostolus: ergo S. Mathæus accepit spiritum Sanctum. Negat nostra Conclusio, eam ut sic esse de fide: ut sic, in- quam, id est, ut deductam ex illis præmissis; a- lioqui ut explicata per illas præmissas posset credi fide divina; eadem utique, quæ credun- tur præmissis; nec mirum, quia obiectum eius est à Deo expressè revelatum, cum sit idem eum obiecto præmissarum, quæ ambæ sunt de fide, utpotè expressè & formaliter à Deo re- velata. Quod autem sit idem, patet, quia tota vis syllogismi fundatur in illis principiis, *Dicit de omni, & dicit de nullo*: obiectum ergo conclu- sionis dicit non tantum continetur in obiectis præmissarum, tamquam in causa, sed per realem identitatem: Mathæum namque accepisse Spi- ritum Sanctum realiter inadæquate tamquam pars est idem eum illo, quod est, omnes Apo- stolos accepisse Spiritum Sanctum: qui ergo revelat totum, revelat etiam partes. Adde quod in Deo non sit cognitio confusa, sed di- stinctissima: Ergo revelans aliquā propositionē universalem cognoscit omnia singularia, quæ sub illa continentur, de quo plura. Conclus. seq.

Hic obijciunt; quod fides secundum nos, non sit discursiva; porro ad cognitionem istius propositionis particularis; contentæ in illa uni- versali requiritur discursus, ergo hæc cognitio non est fidei. Respondetur non requiri alium discursum, quam requiritur, ut credam resur- rectionem Christi. Et quis ille? Quo iudico voces illas, *Christus resurrexit*, esse institutas ad hoc significandū, quod quidem non scio ex fide divinā; sed ex usu hominum, & præceptis Grammaticæ; Et idem cernitur in fide huma- na. Ratio est; quia (inquit Eminen. sup. num. 28), non est necessarius discursus, nec illatio minus ex alio ad assensum circa ea, quæ imme- diatè ulu & experientia percipimus; prout re- vera percipimus significationem vocum com- muniū: quare abique discursu possum crede- re, quod Petrus v.g. loquitur mihi per voces significantes, seu significare solitas apud homi- nes eius adventum in hanc urbem: nam to- tum hoc cognosco immediatè, nempe, Petrum uti illis vocibus, & voces illas apud homines usurpari ad significandū tale obiectum. Hæc ille. Quæ sic applicat num. 284. ad nostrum propositum; similiter, inquit, revelationem de Spiritu Sancto à Mathæo accepto immediatè cognoscit abique discursu, qui immediatè cognoscit, Deum revelare, Spiritum Sanctum

Tomus II.

ab omnibus Apostolis susceptum, & Mat- thæum fuisse unum ex illis. Nam qui eodem tempore diceret totum hoc complexum, nem- pe, Omnes Apostoli acceperunt Spiritum Sanctum, & Mathæus fuit unus ex Apostolis, diceret æqui- valenter, Mathæum accepisse Spiritum Sanctum; ergo idem erit, licet in diversis tem- poribus id dicat: nam possum ego simul con- cipere utramque revelationem, licet diversis temporibus factæ sint. Constat verò apud ho- mines idem esse dicere: *Mathæum accepit Spi- ritum Sanctum*, ac dicere: *Omnes Apostoli, quo- rum, unus erat Mathæus, illum acceperunt*. Cum ergo inveniat, Deum utrumque immediatè revelasse, invenitur etiam revelasse immediatè, quod Mathæus accepit Spiritum Sanctum; qua- re assensus, quo credo Deum hoc revelasse: non debet necessariò inferri per discursum ex illis duabus revelationibus seorsim factis, sed possum æquè immediatè huic revelationi as- sentiri; cum ea etiam in utroque illo loco, si- mul sumpto immediatè contineatur. Hucus- que Card.

Quis jam non videat disparitatem inter hanc propositionem: *Mathæus accepit Spiritum San- ctum*, & illam: *Christus est risibilis*? Nam risi- bilitas, tamquam passio humanitatis for- maliter ab eâ distinguitur, adeoque non est immediatè revelata in illa præmissa: *Christus est homo*, quod tamen foret necessarium, ut esset fidei. Non inficior, hanc propositionē: *Mathæus accepit spiritum Sanctum*, inferri posse ex revelati- onis, atque adeo posse esse Conclusionē Theolo- gicam, & quatenus talem non esse fidei, ut habet expressè nostra assertio; sed dico, idem mate- riale posse credi per fidem, quatenus immédia- tè revelatum juxta statim dicta. Sed unde probatur, inquit, quod ut deducta ex revelatis non possit credi per fidem? Ratio est: quia (in- quit Lugo sup. num. 287.) ea, quæ per fidem credimus, Deo credimus, & ideo credimus super omnia, quia divinæ auctoritati supremus cultus intellectualis debetur; ea autem, quæ credimus, quia sequuntur ex revelatis, non ere- dimus soli Deo; movemur enim non solum à divinā auctoritate, revelante præmissas, sed eti- am à connexionione obiecti præmissarum cum obiecto conclusionis, quam connexionem non cognoscimus, nec credimus, quia Deus eam revelaverit; sed lumine intellectuali ex ter- minis nobis apparet; atque aded ad creden- dum obiectum conclusionis partim movemur à testimonio divino, partim à connexionione u- nius obiecti cum alio; non ergo possumus credere per fidem obiectum conclusionis, cum illud non credamus soli Deo, nec divinum te- stimonium solum nos moveat ad illud creden- dum; sed ille assensus est inferioris ordinis, & minus perfectus; cum debeamus illum modum superiorem assentiendi reservare ad omnia ob- jecta, quæ soli Dei credimus. Sic ille.

Ex quâ ratione patet non valere huc argu- mentum, desumptum à virtute charitatis, quæ extendit se ad omnia obiecta materialia, etiam

P p

remora,

163.
Revelat
hæc Christus
est homo,
non æquè
revelat hanc
Christus est
risibilis.

Lugo.

Ea, quæ
credimus,
ob solam
Dei aucto-
ritatem
credimus.

264.

In actibus
charitatis,

nulla est
varietas ex
parte moti-
vi formalis.

Secus est in
actibus in-
tellectus:
nam sapē
præter veri-
tatem mo-
vet conne-
xio.

165.
Differt ha-
bitus Theo-
logicus ab
habitu fidei.
Lugo.

174.
An habitus
fidei con-
currat ad
assensum
Theologi-
cum.

remota, quæ saltem mediâ amantur propter Deum. Nam ratio disparitatis sup. est assignata; scilicet, quod in iis objectis remotis seu mediatis, quæ propter Deum amamus, totum & unicum motivum ultimum sit bonitas divina. Quamquam enim amantur mediâ remota propter utilitatem, seu propter connexionem, quam habent cum fine: illam tamen utilitas, & connexio non amatur propter se, nec sistitur in illa, sed propter bonitatem Dei; quare in illis omnibus actibus nulla est varietas ex parte motivi formalis. At verò in actibus intellectus (de quibus hic tractamus) non ita se habet (inquit Card. sup. num. 289.) nam conclusiones mediâ deductæ ex prioribus conclusionibus non retinent idem omnino objectum formale omnino invariatur, sed additur semper connexio objecti conclusionis cum objectis præmissarum, ejus connexionis veritas non creditur propter veritatem præmissarum; nam licet præmissæ essent falsæ, consequentia esset bona, & connexio esset vera; sed cognoscitur in se, & in illa sistit intellectus, ab eaque partialiter movetur intellectus ad assentiendum objecto conclusionis. Ita Lugo pro sua, & nostra sententia. Qui plura desiderat adeat ipsum, & inveniet: hæc nobis sufficiunt pro controversia, parum utili ad praxim, scilicet, a. amandum Deum, quæ tamen dilectio finis debet esse omnis nostræ cognitionis. Hinc quidam rectè dixit: O Domine Iesu dabis mihi tantum diligere, quantum cognoscere, nec dabis mihi amplius cognoscere, quam diligere, quia non volo te cognoscere, nisi ut te diligam.

Cæterum, si quispiam interroget Lugonem, an habitus Theologicus distinguatur ab habitu fidei, & in quo, Respondet sup. n. 335. distinguere inadæquate, ut includens ab inclusio; quæ enim concurrunt ad assensum conclusionis Theologicæ, includunt habitum fidei, & addunt aliquid aliud. Sicut ergo assensus Theologicus, v. g. hujus, *Christus est risibilis*, dicit essentiali ordinem ad aliquem assensum fidei, puta hujus: *Christus est homo* (& idem est in aliis, cum necessariò alterum principium conclusionis Theologicæ debeat esse fidei) sic indidem habitus Theologicus, sive Theologia ad habitum fidei; idque quia saltem indirectè, & partialiter attingit objectum formale fidei, auctoritatem scilicet divinam, cui illa una præmissa innititur: & maximè, cum in illius sententia assensus conclusionis intrinsecè terminetur ad objecta præmissarum, saltem in confuso, nec possit tendere in objectum solum materiale, quin tendat simul in motivum, quandoquidem in ipso materiali objecto secundum se nequeat invenire veritatem, in qua ultimò sistat.

Ex quo hic Auctor infert, habitum fidei concurrere, etiam efficienter, seu objectivè ad illum actum, quando est verus; quia scilicet habitus fidei potest concurrere ad omnes & singulos actus, qui versantur intrinsecè circa ejus objectum formale. Confirmatur; quia, si

eligo aliquid medium propter motivum charitatis, & temperantiæ, uterque habitus concurrat ad illum actum. Sed & hoc æquè dubium est, atque illud, ad cujus confirmationem affertur. Respondeo ergo, objectum motivum non concurrere in genere causæ efficientis; sed potius in genere causæ formalis extrinsecæ; ac per hoc habitum, qui versatur circa motivum, identidem solum concurrere in genere causæ formalis, non autem in genere causæ efficientis. Quamvis ergo ad assensum Theologicum præsupponatur habitus, & actus fidei, inde tamen non rectè inferatur, quod efficienter ab illo habitu procedat. Nonne, quando conclusio est falsa, quamvis altera præmissa sit fidei, equidem talis assensus, etiam secundum Lugonem, non procedit ab habitu fidei? Et tamen tunc eodem modo nititur auctoritati divinæ, quod, dum Conclusio est vera.

Interim admittit Eminent. requiri etiam alium habitum naturalem, nimirum vel circa unam præmissam, si hæc sit naturalis, vel saltem circa illationem sive consequentiam, id est, continentiam objecti conclusionis in objecto præmissarum; nisi enim illa cognoscatur, intellectus non sufficienter moveretur; porro hæc continentia non est objectum fidei, ut patet; atque adeo ratione illius sufficienter distinguitur Theologicæ habitus à fide, & assensus Theologicus ab assensu fidei. Igitur ista doctrina non obstat nostræ conclusioni, immò expressè eam probat; ideo enim distinguitur fides à Theologia, quia hæc necessariò nititur aliquo principio, sive objecto motivo naturali; fides autem solo principio seu objecto motivo supernaturali. Quamvis ergo sufficiat, v. g. intentio finis ad eligenda quæcumque media, haud equidem habitus fidei ad assensum Theologicum. Ratio disparitatis est; quod electio medii nullum aliud motivum formale, etiam parziale habeat præter motivum intentionis; assensus verò Theologicus habet formale motivum, saltem parziale distinctum à motivo fidei, atque adeo saltem inadæquate distinguitur ab assensu fidei, & per consequens etiam habitus Theologicus ab habitu fidei. Quinimo cum objectum Theologicum, v. g. connexio risibilitatis cum Christo sit absolutè & simpliciter distincta à connexione v. g. humanitatis cum Christo, tamen eam præsupponat, dicimus, assensum, & habitum Theologicum absolutè & simpliciter esse distinctum ab assensu, & habitu fidei, neque actum Theologicum ullo modo efficienter effici ab habitu fidei, sed ab habitu sibi proprio.

Habitum, inquam, naturalem, sicut & ipse actus naturalis est, quidquid sine solido fundamento doceat Lugo. Ratio nostra est; quia ut actus sit supernaturalis, debet necessariò procedere à principio supernaturali, supernaturaliter agente; quod autem illud principium in actu nostro? Nonne habitus præmissarum? Sed una præmissa potest esse naturalis. Et quamvis utraque foret fidei, jam sup. dixi, præmissas

non concurrere in genere causæ efficientis, sed potius in genere causæ formalis extrinsecæ, per modum proponentis objectum. Unde sicut cognitio, quæ proponit objectum voluntati, non causat efficienter ejus actum; quia voluntas est potentia sufficiens, proposito objecto; sic idem intellectus per se sufficit, objecto proposito ut credibili assentiri. Nec refert, quod, positò assensu præmissarum & consequentiarum, necessario sequatur assensus Conclusionis; hoc enim accidit, quia intellectus est potentia naturalis, quæ objecto sibi satis proposito nequit non assentiri. Atque ut concurreret assensus fidei ad illum actum, haud equidem concurreret modo supernaturali; sed eodem planè, ac si esset actus merè naturalis, quatenus scilicet perceptibiliter inclinat intellectum ad assentiendum; porro eodem modo percipimus assensum naturalem, & supernaturalem.

Purat Lugo sup. num. 347. omnes assensus Conclusionis propriè Theologicæ esse supernaturales, quàmvis ad omnes non requiratur habitus infusus, distinctus ab habitu fidei. probat; quia necessariò procedunt ab habitu fidei. Sed ad hoc jà responsum est, & respondeo 1. inde consequens fore, tales assensus absolute esse fidei, quod ipse tamen antea negavit, imò absolute negandum est; cum, ut ante dictum est, effectus sequatur debiliorem partem suæ causæ: Dico (inquit Scotus 3. dist. 24. quæst. un. num. 16.) quod Conclusio non habet majorem certitudinem, quàm altera præmissarum, quæ minùs certa est: sicut in omni mixtione certitudo Conclusionis est certitudo præmissæ minùs certa, ut ex Majore de necessario, & Minore de contingenti non sequitur Conclusio de necessario, sed de contingenti. Igitur quando una præmissa est naturalis, vel saltem consequentia, assensus Conclusionis non erit nisi naturalis. Gratis autem ponit Eminēt. assensum illius præmissæ, & consequentiarum esse supernaturales. Hercule hic Auctor valde bono pretio vendit supernaturalitatem habituum & actuum, supernaturalitatem, inquam, non solum in modo, sed etiam in substantia: cum difficulter ea probari possit in habitu, & actu fidei, & aliarum virtutum Theologicarum. Ego igitur nolim tam bono pretio eam emere (si qui velint, per me licet) & ideo dico, non alios dari habitus, aut actus supernaturales in substantia præter habitus, & actus fidei, spei, & charitatis; de qua controversia hic non est locus disputandi. Progrediar itaque ad aliam quæstionem propriam huic loco, scilicet an, & quomodo revelatio universalis sufficiat ad assensum fidei circa objectum particulare. Hæc est nostra resolutio.

CONCLUSIO IX.

Revelatio universalis sufficit ad assensum fidei circa objectum singulare, quod metaphysicè evidenter in illo continetur, scilicet si solum physicè, aut moraliter.

Nota 1. Distinctionem inter revelationem virtuales tantum, & confusam; potest enim revelatio esse formalis, non tamen per cognitionem distinctionem omnium, quæ in ea formaliter continentur. Quod contingit dupliciter; primò, quando fit generalis revelatio distributiva, ut hic: *Omnia sacramenta conferunt gratiam non ponentibus obicem, vel, Omnes legitime baptizati sunt in gratia.* In illa enim universalis omnes singulares formaliter continentur, quàmvis confusè. Alio modo contingit hoc in definitione, & partibus ejus respectu definiti; nam cognitio definiti confusa est respectu definitionis, & nihilominus omnes partes definitionis in definitio formaliter continentur, & ita, cum revelatur nobis, Christum esse hominem, satis formaliter revelatur esse animal rationale, licet hoc non explicite dicatur. At verò revelatio virtualis tantum est respectu proprietatis, quæ nullo modo continetur formaliter in re revelata, sed tantum radicaliter, sive in radice, ut est in exemplo risibilis respectu hominis. Illam autem non sufficere, arbitror Conclusionem præcedenti satis probatum; hic potissimum quæritur de revelatione universalis, seu formali confusa. Nota 2. duobus modis posse nos uti discursu ad assentiendum: uno modo tanquam ratione formali assentiendi, & proprià ac per se causâ ipsius assensus Conclusionis illarum; alio modo solum tanquam proprietate & explicante, quid contineatur, & quomodo sub divina revelatione, ut postea hæc solâ in assentiendo nitamur, tanquam ratione formali, ac causâ per se. Et quidem priorem modum repugnare assensui fidei, ostendimus præcedenti Conclusionem: secundus autem modus stat cum assensui fidei, si reliqua addunt, id est, si revera Conclusio sit formaliter revelata explicite, vel confusè.

His prænotatis, probatur prima pars Conclusionis; quia, tunc censetur illud singulare realiter unum & idem cum eo, quod expresse est revelatum: porro qui revelat aliquid, non dubium, quin etiam revelet ejus physicam, & metaphysicam essentiam, v. g. qui revelat, Christum esse hominem satis totaliter revelat, eum constare corpore, & animâ humanâ, quæ est essentia physica hominis, itemque esse animal rationale, quæ est essentia metaphysica; & consequenter revelat omnia, quæ realiter & formaliter homini identificantur. Ergo con-

170.

Potest revelatio aliqua esse formalis, & tamen confusa tantum.

duobus modis utimur discursu.

171.

Singulare est realiter unum, & idem cum universalis, revelata.

P p 2 similiter